

Utjecaj EU fondova na konkurentnost poljoprivrede

Mikić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:522805>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK**

Iva Mikić

Diplomski studij Agroekonomika

UTJECAJ EU FONDOVA NA KONKURENTNOST POLJOPRIVREDE

Diplomski rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Iva Mikić

Diplomski studij Agroekonomika

UTJECAJ EU FONDOVA NA KONKURENTNOST POLJOPRIVREDE

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. prof. dr. sc. Jadranka Deže, predsjednik
2. prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, mentor
3. izv. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, član

Osijek, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	2
2.1. Regionalna politika.....	5
2.1.1. Kohezijski fond.....	8
2.1.2. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR).....	11
2.1.3. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF).....	14
2.1.4. Europski socijalni fond (ESF).....	15
2.1.5 Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD).....	17
3. MATERIJAL I METODE	23
4. REZULTATI	24
4.1. Iskorištenost EU fondova u Osječko- baranjskoj županiji.....	24
4.2. Swot analiza poljoprivrede Osječko- baranjske županije nakon ulaska u EU.....	36
4.3. Konkurentnost poljoprivrede Osječko- baranjske županije.....	37
5. RASPRAVA.....	39
6. ZAKLJUČAK.....	40
7. POPIS LITERATURE	42
8. SAŽETAK.....	43
9. SUMMARY	44
10. POPIS TABLICA	45
11. POPIS SLIKA.....	46
12. POPIS GRAFIKONA	47
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA.....	48
BASIC DOCUMENTATION CARD.....	49

1. UVOD

Europska unija (EU) je međuvladina i nadnacionalna organizacija 28 europskih država, kojoj su ciljevi gospodarska i politička integracija europskog kontinenta. Unija se temelji na načelima koja su zajednička svim državama članicama, a to su sloboda, demokracija, poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavina prava. Ciljevi EU-a su promicanje uravnoteženog i održivog gospodarskog i socijalnog napretka, provedba zajedničke vanjske politike, jačanje i zaštita prava i interesa građana EU-a te uspostava uske suradnje u području unutarnjih poslova.

Republika Hrvatska je postala članica EU-a 1. srpnja 2014., a sam čin ulaska je predstavljao velike promjene u dosadašnjem načinu života i rada, kako pozitivne, tako i negativne. Ulaskom je RH, kao i ostalim članicama omogućen pristup sredstvima EU fondova i mjerama kojima se nastoji utjecati na razvoj i konkurentnost svih sektora, pa tako i poljoprivrednog, čija je primarna svrha prehrana domicilnog stanovništva, tj. zadovoljenje potreba domaćeg stanovništva, ali se također nastoji povećati i vanjsko-trgovinska bilanca većim izvozom poljoprivrednih proizvoda kako u Europu, tako i u svijet.

Europski fondovi su financijski instrumenti za provedbu javne politike EU u zemljama članicama, a javne politike su temelj za određivanje ciljeva država članica i država kandidatkinja EU-a. Jedna od najznačajnijih javnih politika EU-a je Regionalna politika/Kohezijska politika, koja je ujedno i instrument financijske solidarnosti i kohezije EU-a čiji je cilj smanjenje razvojnih razlika među regijama zemalja članica. Sredstvima regionalne politike EU-a financirani su tijekom godina deseci tisuća projekata, od čega su veliku korist imale sve države EU-a pojedinačno te i sama EU u cjelini u smislu gospodarskog rasta i otvaranja radnih mjesta.

Cilj ovoga rada je istražiti strukturu i iskorištenost EU fondova na području poljoprivrede u Osječko-baranjskoj županiji te utvrditi njihov utjecaj na povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje.

2. PREGLED LITERATURE

Europska unija je međuvladina i nadnacionalna organizacija 28 europskih država kojoj su ciljevi gospodarska i politička integracija europskoga kontinenta.

Integracijski proces započeo je s Europskom zajednicom za ugljen i čelik (engl. European Coal and Steel Community – ECSC) koju su, 1951. u Parizu, osnovali Francuska, SR Njemačka, Italija i države Beneluxa. Članice su ECSC-a, 1957. u Rimu, osnovale Europsku ekonomsku zajednicu (engl. European Economic Community – EEC) radi uspostavljanja zajedničkoga tržišta i usklađivanja privrednih politika. Istodobno s osnivanjem EEC-a iste države osnivaju i Europsku zajednicu za atomsku energiju (engl. European Atomic Energy Community – EAEC ili EURATOM) radi usklađivanja istraživačkih i razvojnih nuklearnih programa država članica. ECSC, EEC i EURATOM, 1965. u Bruxellesu, potpisuju Sporazum o sjedinjenju (engl. Merger Treaty) kojim integriraju izvršna tijela i stručne službe te se zajednički nazivaju Europska zajednica.

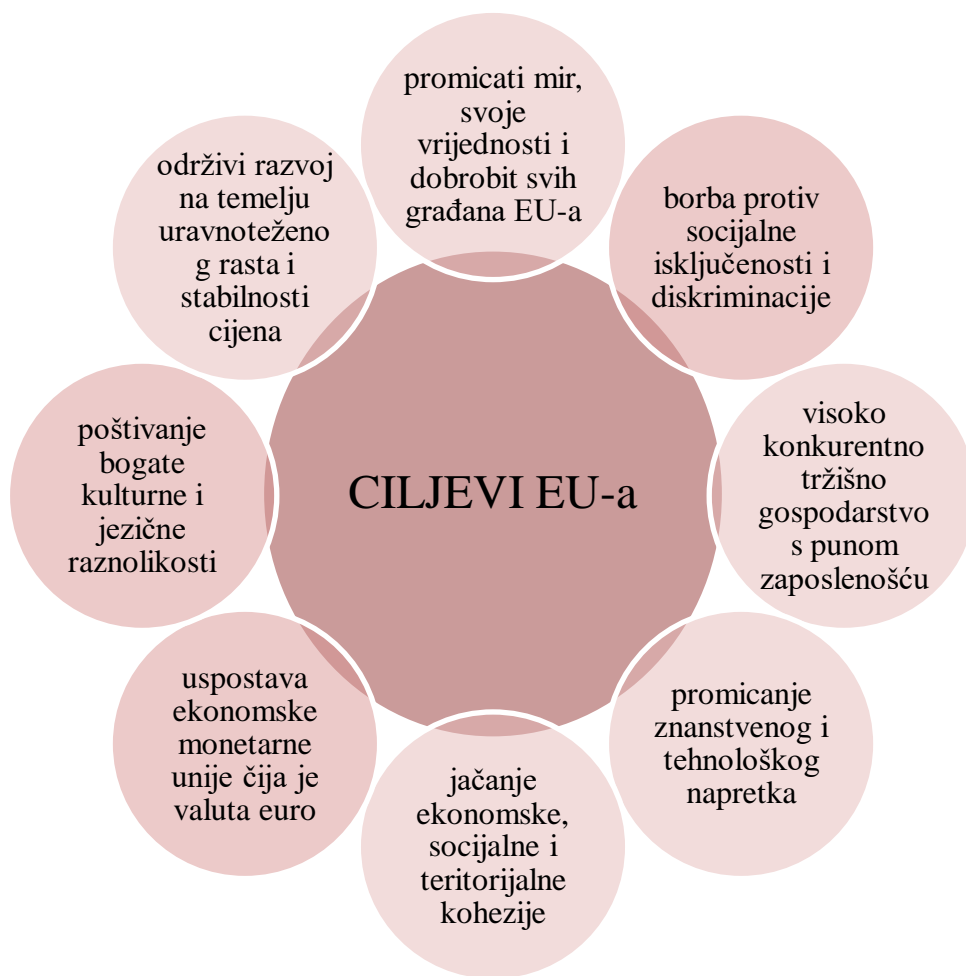
Države članice EZ-a su 1986. u Bruxellesu potpisale Jedinstveni europski akt (Single European Act), tj. sporazum o stvaranju Europske unije kao nadnacionalne političke i ekonomske integracije. Radi potpunije gospodarske suradnje EZ i Europsko udruženje za slobodnu trgovinu (EFTA) 1992. potpisuju sporazum o stvaranju Europskog ekonomskog područja (engl. European Economic Area – EEA) koje je obuhvatilo oko 380 milijuna stanovnika. Ugovorom iz Maastrichta 1992. EZ prestrukturiran je u Europsku uniju, koja nakon geopolitičkih promjena u srednjoj i istočnoj Europi 90-ih godina postaje vrlo popularna za europske zemlje. Potencijalno novim članicama EU je 1993. odredio tzv. kriterije iz Kopenhagena, koji se odnose na postojanje tržišne ekonomije, demokracije i pravne države te na poštovanje ljudskih prava, kao preduvjete za ulazak u Europsku uniju.

Godine 1995. na snagu je stupio ugovor iz Schengena kojim se ukidaju granične kontrole među državama članicama, a istodobno jača nadzor vanjskih granica EU-a. Veći dio članica EU-a prihvatio je 1999. euro (EUR) kao zajedničku valutu, a u Nici je 2000. dogovorena reforma EU-a zbog predviđenog proširenja. Izvorne države članice triju zajednica bile su Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Savezna Republika Njemačka. Članstvo je prošireno pristupanjem Danske, Irske i Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (1973), Grčke (1981) te Španjolske i Portugala (1986). Ujedinjenjem Savezne Republike Njemačke, bivša Demokratska

Republika Njemačka je integrirana u EU 1990., a Austrija, Finska i Švedska pristupile su mu 1995. Velikim proširenjem iz 2004. članice EU-a postale su Cipar, Malta, Slovenija, Mađarska, Češka, Slovačka, Poljska, Estonija, Litva i Latvija, a njima su se 2007. pridružile Bugarska i Rumunjska. EU i Hrvatska započeli su 24. 11. 2000. pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (Stabilisation and Association Agreement). Sporazum je parafiran 14. 5. 2001., RH je postala pridružena članica EU-a. Pregovore s EU-om započela je 2005. a potrajali su do 2011., kada je RH potpisala pristupni sporazum s EU-om. Nakon ratifikacija u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu i parlamentima država članica EU-a, RH je postala 28. članica EU-a 1. srpnja 2013. (<http://www.enciklopedija.hr>)

Pravni temelj EU-a predstavlja Ugovor iz Maastrichta, stupljen na snagu 1.11.1993., kojim je stvorena nova organizacija Europska unija, koja se sastoji od triju izvornih organizacija koje su zadržale pravnu osobnost, a predviđeni su oblici vanjskopolitičke suradnje i suradnje u unutarnjim poslovima i poslovima pravosuđa (tzv. Tri stupa EU-a). Ugovor iz Amsterdama, potpisan 1997 (stupio na snagu 1. 5. 1999), povezo je pravne norme prijašnjih ugovora i Ugovora iz Maastrichta te uveo odredbe koje omogućuju slobodne prelasku unutarnjih granica država članica EU-a, odredbe koje omogućuju bližu suradnju pojedinih država članica i njihovu integraciju. Lisabonski ugovor iz 2009. dodatno je reformirao europsku strukturu, uklanjajući tri stupa i šireći broj pitanja kojima se EU može baviti.

Unija se temelji na načelima koja su zajednička svim državama članicama, a to su sloboda, demokracija, poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavina prava. Unija se obvezala poštovati temeljna prava koja su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950., te ona koja izviru iz ustavnih tradicija zajedničkih država članicama. Ciljevi EU-a su prikazani shemom 1.

Slika 1. Ciljevi EU-a

Izvor: Autor prema <https://europa.eu>

Države članice dijele vrijednosti EU-a u društvu u kojem vladaju uključivost, tolerancija, pravda, solidarnost i nediskriminacija. Te vrijednosti trebaju biti sastavni dio europskog načina života, a prikazane su shemom 2.

Slika 2. Vrijednosti EU-a

Izvor: Autor prema <https://europa.eu>

2.1.Regionalna politika

Sredstvima regionalne politike EU-a financirani su tijekom godina deseci tisuća projekata, od čega su veliku korist imale sve države EU-a pojedinačno i EU u cjelini u smislu gospodarskog rasta i otvaranja radnih mjesta.

Između 1989. godine i 2013.godine iz proračuna EU-a izdvojeno je više od 800 milijardi eura za sufinanciranje projekata usmjerenih na poticanje regionalnog razvoja. Tim se sredstvima pridonijelo poboljšanju kvalitete života svih građana Europske unije, otvaranju radnih mjesta i promicanju istraživanja, razvoja i inovacija.

Zahvaljujući regionalnoj politici EU-a u razdoblju između 2007.g. i 2013.g otvoreno je približno 594 000 novih radnih mjesta, poduprlo se pokretanje 77 800 novih poduzeća,

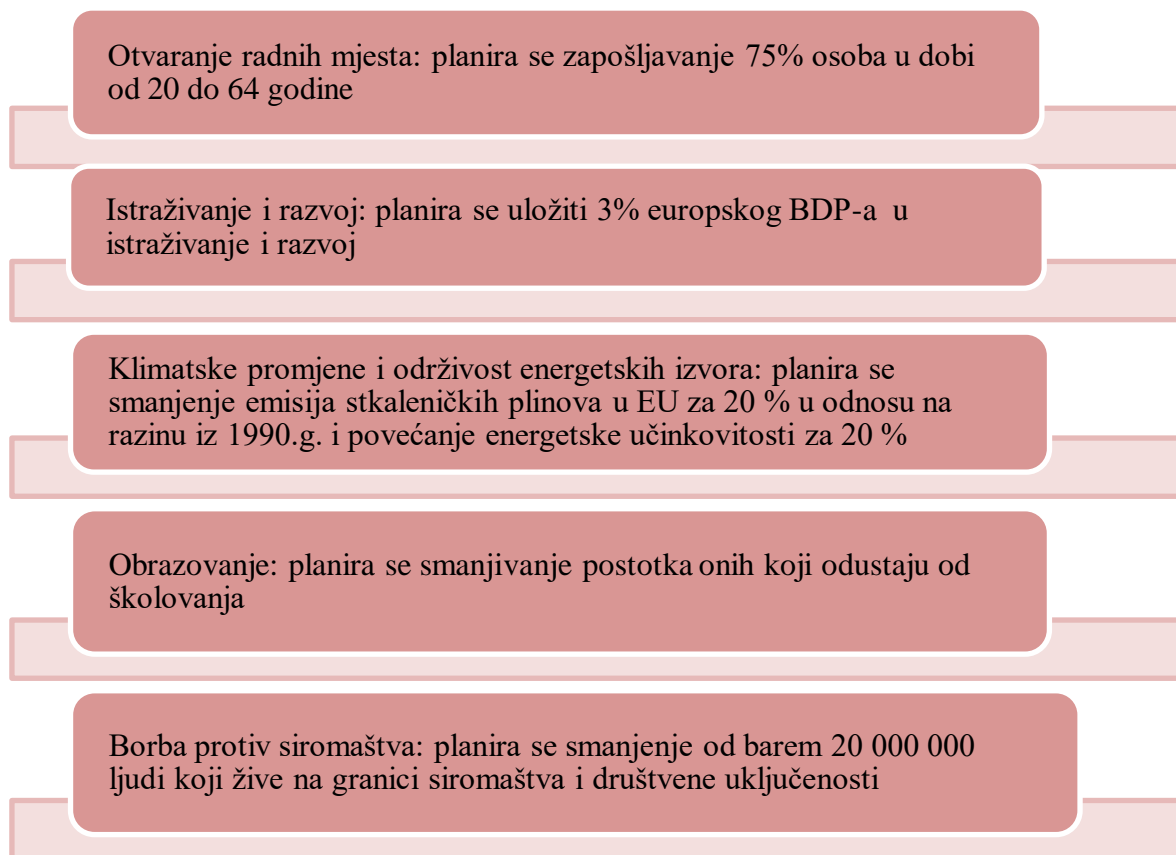
financirano je 61 000 istraživačkih projekata, gotovo 5 000 000 građana dobilo je pristup širokopoljnom internetu, poduprta je izgradnja 1 208 km cesta i 1495 km željeznica kao pomoć u uspostavi učinkovite trans-europske prometne mreže. (<https://ec.europa.eu>).

Regionalna politika djeluje kao katalizator za buduće financiranje iz javnih i privatnih izvora tako što obvezuje države članice EU-a na financiranje projekata iz nacionalnih proračuna te ujedno pridonosi i povjerenju ulagača. Naziva se još i „kohezijskom politikom“ jer je njezin opći cilj jačati ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju u regijama koje su prihvatljive za potporu.

Ekonomska i socijalna kohezija potiče konkurentnost i zeleni gospodarski rast u regionalnim gospodarstvima i pružanje boljih usluga, veće prilike za zapošljavanje i bolju kvalitetu života ljudi kako na domaćem, tako i na europskom tržištu. Teritorijalna kohezija povezuje regije kako bi one mogle uzajamno iskoristiti svoje snage i zajedno raditi u novim, inovativnim konfiguracijama u cilju rješavanja zajedničkih izazova te ostvarivanja konkurentnosti koja je vezana za određeni stupanj privrednog i društvenog razvitka, posebno za tip proizvodnih odnosa. (Baban, 1991.)

Regionalna politika ima jak utjecaj na mnogim poljima, a njena investicijska sredstva omogućuju ispunjenje ciljeva europske politike te nadopunjuje politiku vezanu uz obrazovanje, zapošljavanje, energetiku, zaštitu okoliša, jedinstveno tržište, inovacije i istraživanja.

Sama ta politika daje nužni okvir za ulaganja radi ispunjenja ciljeva strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast u Europskoj uniji, ima ih 5 i prikazani su shemom 3.

Slika 3. Ciljevi strategije Europa 2020

Izvor: Autor prema <https://vlada.gov.hr>

Regionalna politika se financira iz tri glavna fonda: Kohezijskog fonda, Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, a na raspolaganju su u ovoj financijskoj perspektivi još dva fonda: Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond. Više od polovine sredstava EU-a usmjerava se preko 5 europskih strukturnih i investicijskih fondova te regionalnu politiku EU-a provode nacionalna i regionalna tijela u partnerstvu s Europskom komisijom u okviru sustava koji se naziva „podijeljeno upravljanje“.

Proračun se određuje na 7 godina te postoje 3 glavna faze u postupku ulaganja:

1. O proračunu i pravilima za uporabu fondova zajednički odlučuje Europski parlament i Vijeće ministara EU-a, na temelju prijedloga Komisije

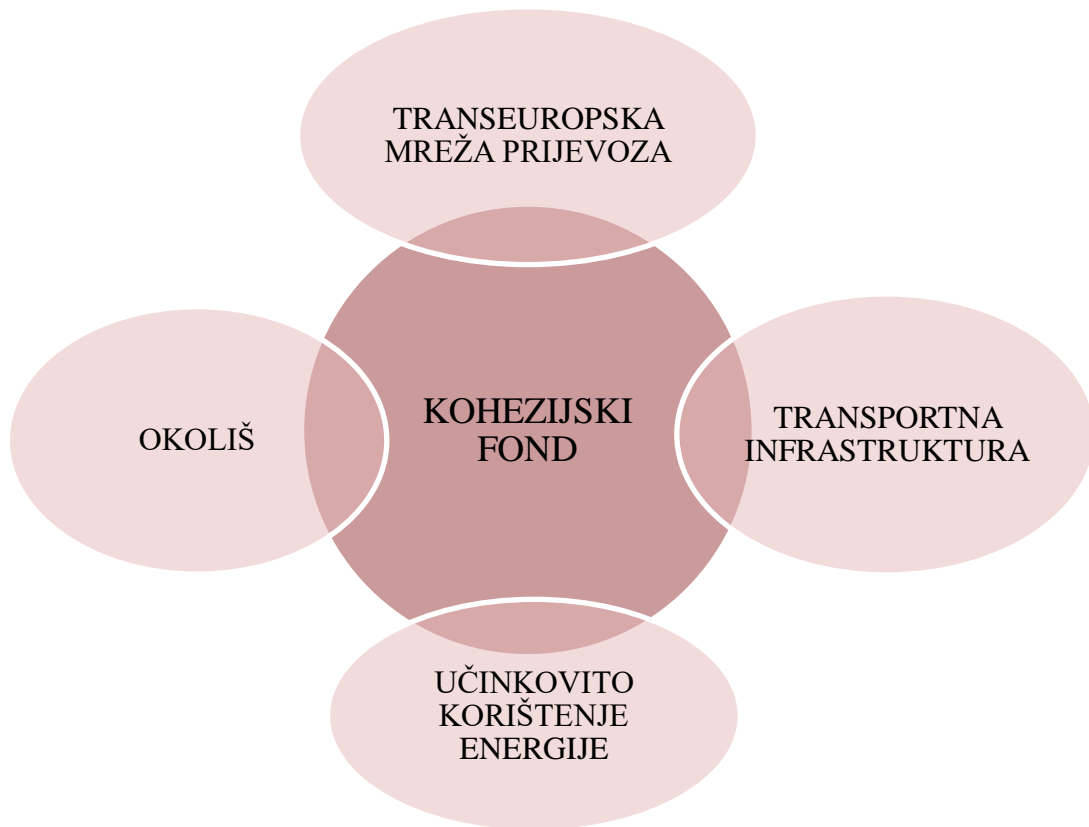
2. Komisija radi s državama EU-a na izradi „Sporazuma o partnerstvu“ u kojima su navedeni prioriteti za ulaganja i razvojne potrebe. Države EU-a predstavljaju nacрте operativnih programa u kojima su ciljevi podijeljeni u konkretna područja djelovanja, a Komisija pregovara s nacionalnim nadležnim tijelima o konačnom sadržaju tih planova ulaganja.
3. Programi se provode u državama članicama EU-a i njihovim regijama, a rad organiziraju upravljačka tijela u svakoj državi ili regiji.

Upravljanje i provedba programa su u velikoj mjeri preneseni na uprave na nacionalnoj i podnacionalnoj razini, te države EU-a moraju uvjeriti Komisiju da se sredstva iz fondova troše djelotvorno i u skladu sa zakonodavstvom EU. (<https://ec.europa.eu>)

2.1.1. Kohezijski fond (KF)

Kohezijski fond je namijenjen državama članicama čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda (BNP) po stanovniku manja od 90 % prosjeka EU-a. Služi za smanjivanje gospodarskih i socijalnih razlika te promicanje održivog razvoja.

Za razdoblje od 2014.-2020.godine Kohezijski fond je usmjeren na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju. Kohezijski fond ukupno dodjeljuje 63,4 milijardi eura za aktivnosti koje su prikazane shemom 5.

Slika 4. Ciljevi Kohezijskog fonda

Izvor: Autor prema <https://ec.europa.eu/>

Pod transeuropskom mrežom prijevoza podrazumijevamo prioritetne projekte od europskog interesa koje je odredila EU. Prioritetni projekti su odabrani prema europskoj dodanoj vrijednosti i doprinosu održivom prometu, a završetak je planiran do kraja 2020. godine i time bi se poboljšala ekonomska učinkovitost europskog transportnog sustava i pružila izravna korist za europske građane. Za navedeno razdoblje 2014-2020 predviđeno je 30 projekata na temelju prijedloga država članica koji su uključeni u smjernice Unije za razvoj transeuropske mreže prijevoza. Od tih 30 projekata, 18 su željeznički projekti, 3 su mješoviti željezničko-cestovni projekti, 2 su projekti za unutarnju plovidbu, a 1 se odnosi na autoceste na moru.

Transportna infrastruktura doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu. Korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije pod okriljem Kohezijskog fonda su većinom u obliku velikih infrastrukturnih projekata te pokrivaju područja prometa i okoliša.

Kohezijski fond, kada je u pitanju okoliš podržava projekte vezane uz energiju ili prijevoz, ako vidljivo doprinose dobrobiti okoliša u pogledu energetske učinkovitosti, uporabe obnovljivih izvora energije, razvoja željezničkog prometa, podržavanja intermodalnosti, jačanja javnog prijevoza, itd... (<https://ec.europa.eu>)

Razina financiranja sredstvima KF-a za određeni projekt može iznositi najviše 85 % njegova ukupnog troška, a financijska pomoć može se obustaviti odlukom Vijeća, ako neka država članica pokaže pretjerani javni deficit i ako ne razriješi situaciju ili ne poduzme odgovarajuće mjere za rješenje. Proračun država članica uključenih u KF prikazan je tablicom 1.

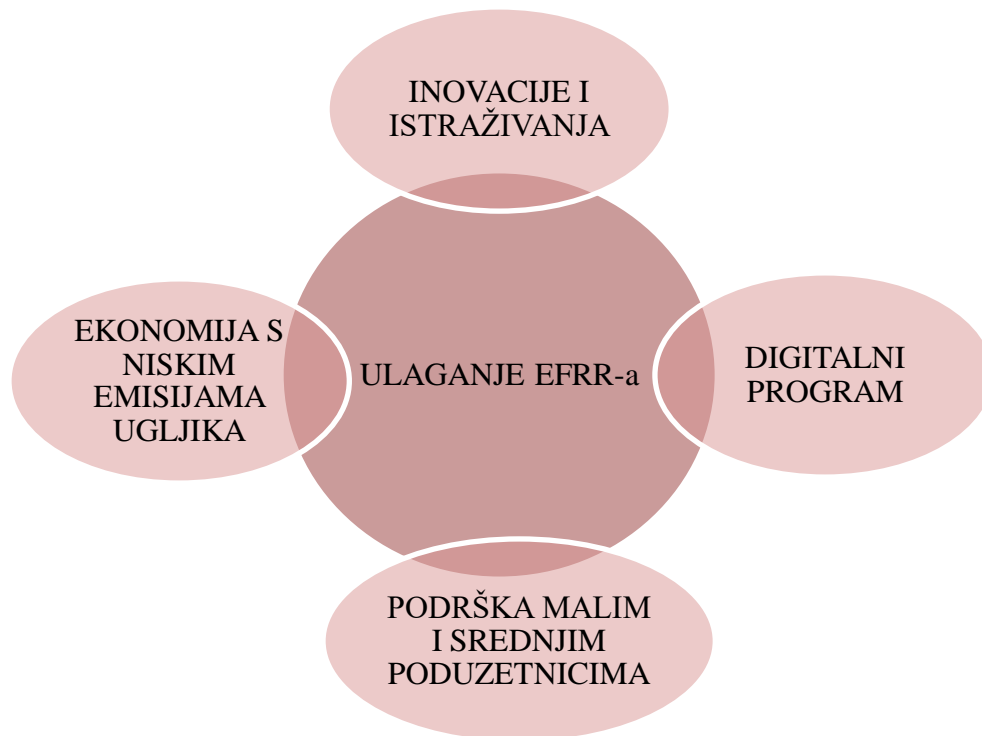
Tablica 1. Proračun KF-a za države članice

DRŽAVA ČLANICA	PRORAČUN (MIL. EUR)
Bugarska	2 278,3
Cipar	288,9
Češka	6 258,9
Estonija	1 073,3
Grčka	3 240,5
Hrvatska	2 559,5
Latvija	1 349,9
Litva	2 048,9
Mađarska	6 025,4
Malta	217,7
Poljska	23 207,9
Portugal	2 861,7
Rumunjska	6 934,9
Slovačka	4 168,2
Slovenija	895,3
UKUPNO	63 390

Izvor: Autor prema <http://www.europarl.europa.eu>

2.1.2. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Europski fond za regionalni razvoj za cilj ima ojačati gospodarsku i socijalnu koheziju u EU ispravljanjem neravnoteža između regija. Ovaj fond usmjerava svoja ulaganja u nekoliko ključnih prioritetnih područja koji su prikazani shemom 6.

Slika 5. Ulaganja EFRR-a

Izvor: Autor prema <http://europski-fondovi.eu>

Održivi rast je sve više povezan sa sposobnostima regionalnih gospodarstava za inovacije, preobrazbu i prilagodbu ovom okruženju koje se neprestano mijenja, a to znači da je potrebno uložiti puno više napora u stvaranje ekosustava koji potiču inovaciju, istraživanja, razvoj i poduzetništvo. U programskom razdoblju 2014.-2020. planira se čak 30 % ukupnih namijenjenih sredstava iskoristiti za inovacije u širem smislu.

Razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija je ključan za konkurentnost Europe u današnjem globalnom i digitalnom gospodarstvu. Za ulaganja u ovu tehnologiju tijekom razdoblja 2014.-2020. iz EFRR-a i KF-a dostupno je više od 20 milijardi eura. Glavni

prioriteti su: proširivanje širokopojasne mreže i uvođenje brzih mreža, razvoj informacijsko-komunikacijskih proizvoda i usluga te e- trgovina, jačanje primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u područjima e-vlada, e- učenja, e-uključenosti, e- zdravstva i e- kulture.

Mala i srednja poduzeća su ključna za gospodarstvo EU-a, a čine više od 99 % europskih tvrtki i dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru. Zadaća poduzeća je maksimalizirati profit tj. realizirati u danim uvjetima maksimum. (Ferenčak, 2003.)

Ulaganja u ova poduzeća će malim i srednjim poduzetnicima omogućiti:

- pristup sredstvima za ulaganja putem potpora, zajmova, jamstava za zajmove, ...
- iskorištavanje prednosti ciljane podrške za poslovanje, na pr. znanja i savjeta, informacija,...
- unaprijeđenje pristupa globalnim tržištima i međunarodnim lancima vrijednosti
- iskorištavanje novih izvora rasta, kao npr. zeleno gospodarstvo, održivi turizam, ...
- ulaganje u ljudski kapital i organizacije pružanjem praktičnog osposobljavanja i obuke
- uspostavljanje veza s istraživačkim centrima i sveučilištima radi promicanja inovacija (<https://ec.europa.eu>)

U periodu 2014.-2020. prvi puta se od država članica zahtjeva dodjela obaveznih minimalnih dostupnih sredstava namijenjenih prijelazu na gospodarstvo s malim udjelom ugljika. te države članice na raspolaganju imaju 40 milijardi eura iz EFRR-a i KF namijenjenih za ulaganja. Ova ulaganja će pomoći državama članicama, regijama, lokalnim vlastima i gradovima u provedbi potrebnih ulaganja u energetska učinkovitost zgrada, obnovljivu energiju, pametne mreže ili održiv gradski prijevoz, ali i istraživačke i inovacijske djelatnosti u tim područjima. Također će smanjiti skupi energetska uvoz, diversificirati nove izvore energije, smanjiti emisije, stvoriti radna mjesta,...

Resursi EFRR-a dodijeljenih za razvoj navedena glavna 4 prioriteta (inovacije i istraživanja, digitalni program, podrška za mala i srednja poduzeća i ekonomija s niskim emisijama ugljika) ovisit će o kategoriji regije tj. o razvijenosti što je prikazano shemom 7.

U RAZVIJENIM REGIJAMA NAJMANJE 80 %
SREDSTAVA MORA BITI USMJERENO NA 2/4
PRIORITETA

U TRANZICIJSKIM ZEMLJAMA 60 % SREDSTAVA MORA
BITI USMJERENO NA PRIORITETE

U MANJE RAZVIJENIM ZEMLJAMA 50 % SREDSTAVA JE
USMJERENO NA PRIORITETE

Slika 6. Podjela sredstava EFRR-a ovisno o razvijenosti države članice

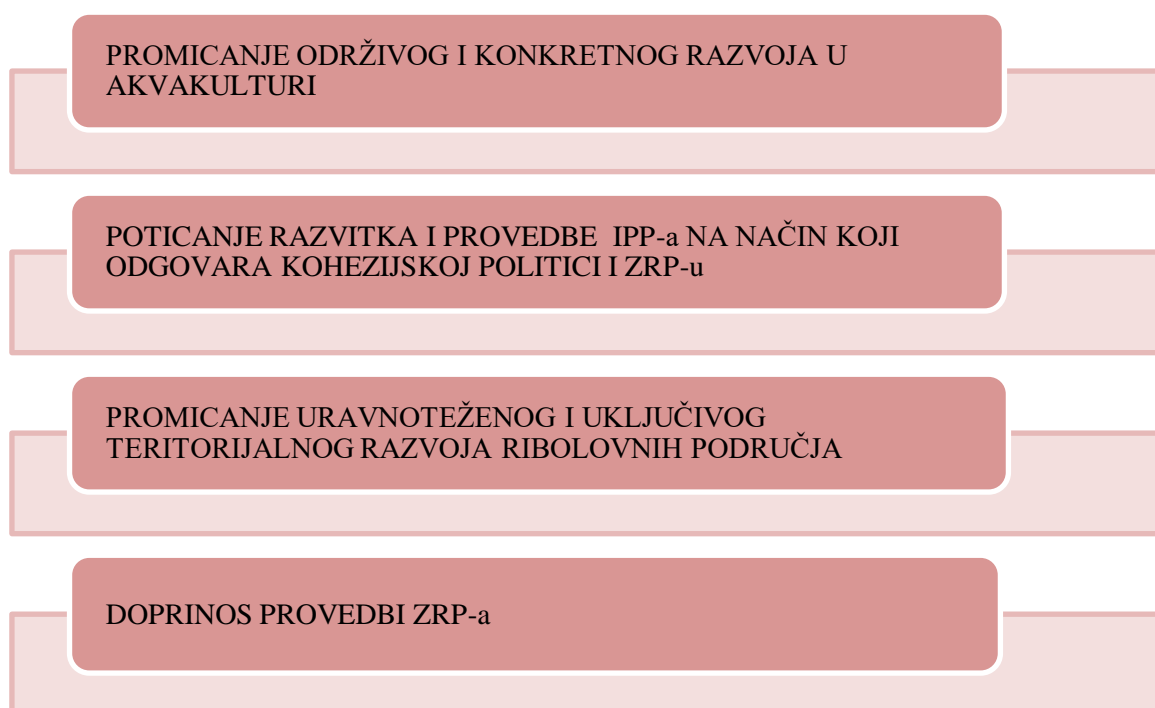
Izvor: Autor prema <https://ec.europa.eu>

EFRR posvećuje posebnu pažnju konkretnim teritorijalnim karakteristikama, a djelovanje mu je oblikovano tako da smanji gospodarske, ekološke i socijalne probleme u urbanim područjima, s posebnim fokusom na održivi urbani razvoj. Područja koja se prirodno nalaze u nepovoljnom položaju s geografskom stajališta (udaljena, planinska ili rijetko naseljena područja) imaju korist od posebnog tretmana, a najudaljenija područja također imaju korist od posebne pomoći EFRR-a usmjerene na moguće nedostatke zbog njihove udaljenosti.

Prema Kariću (2002.) loše upravljanje gospodarstvom može biti uzrok neznanja i nesposobnosti te se malo što može napraviti da se to stanje kasnije popravi, a u današnjim uvjetima visokih troškova i uskih granica za ostvarivanje dobitka, takav proizvođač ne može dugo ostati u poljoprivredi, osim ako dohodak ne ostvaruje još iz nekog izvora i stoga će sredstva fonda moći koristiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, državna uprava, mala i srednja poduzeća, udruge i sl., a Republici Hrvatskoj je u razdoblju 2014.-2020. u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ na raspolaganju 6,881 milijardi eura od čega je 4,321 milijarda iz EFRR-a. (<http://europski-fondovi.eu>)

2.1.3. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF)

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo je financijski instrument EU za razdoblje 2014.-2020. koji će doprinijeti postizanju ciljeva nove, reformirane Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i poticati provedbu Integrirane pomorskse politike (IPP) Europske unije. EMFF je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast te će doprinijeti promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture. Navedeni ciljevi su strukturirani u četiri prioriteta koji su prikazani shemom 8.

Slika 7. Ciljevi EMFF-a

Izvor: Autor prema <http://europski-fondovi.eu>

Promicanje održivog i konkretnog razvoja u akvakulturi podrazumijeva pametnu, zelenu akvakultura koja je u stanju nositi se s globalnom konkurencijom i nuditi potrošačima EU proizvode visoke kvalitete i nutritivne vrijednosti.

IPP je za podršku onim prioritetima koji generiraju uštede i rast, ali koje države članice EU neće potaknuti vlastitim snagama – kao što su npr. pomorsko znanje, pomorsko prostorno

planiranje, integrirano upravljanje obalnim područjem te integrirani nadzor pomorskog prometa, zaštita morskog okoliša, zaštita bioraznolikosti i prilagodba na nepovoljne učinke klimatskih promjena u obalnim područjima.

Održiv i uključiv teritorijalni razvoj podrazumijeva zaustavljanje pada mnogih obalnih i kontinentalnih zajednica ovisnih o ribolovu, kroz dodavanje novih vrijednosti ribolovu i njemu srodnim djelatnostima te kroz diversifikaciju drugih sektora pomorskog gospodarstva.

Republika Hrvatska ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, financijskog instrumenta EU za pomoć u ostvarivanju ciljeva iz ZRP-a. U razdoblju od 2007. do 2013., proračun programa Europski fond za pomorstvo i ribarstvo iznosio je 4,3 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. ukupna alokacija sredstava iz proračuna Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo iznosi 252,6 milijuna eura. Najveći udio sredstava (86,8 milijuna eura) osiguran je za prioritetno područje koje se odnosi na poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva. Osim što je glavni izvor financiranja provedbe reformi ZRP-a, sredstva su na raspolaganju i za partnerske sporazume s trećim zemljama te doprinose regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom. (<http://europskifondovi.eu/>)

2.1.4. Europski socijalni fond (ESF)

Europski socijalni fond predstavlja glavni financijski instrument EU za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja te financiranje jačanja administrativnih sposobnosti država članica u državnoj upravi i javnom sektoru u područjima gospodarstva, zapošljavanja, socijalne politike, okoliša i pravosuđa. Fond osigurava podršku europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti, a strategiju i proračun samog fonda određuju države članice, Europski parlament i Komisija.

Temeljni cilj ESF-a je smanjenje razlika u prosperitetu i životnom standardu između država članica EU-a i njihovih regija, te time promicanje gospodarske i socijalne kohezije. Osim ovog cilja, fondom se ostvaruju i sljedeći ciljevi koji su prikazani shemom 9.

Slika 8. Ciljevi ESF-a

Izvor: Autor prema <http://europski-fondovi.eu>

EU ulaže stalne napore u stvaranje još većeg broja kvalitetnijih radnih mjesta te jačanje socijalne uključenosti unutar društva. Navedeni ciljevi predstavljaju osnovu strategije EU-a Europa 2020 kojom se promiče pametan, održivi i uključiv rast. Uz sadašnju ekonomsku krizu njihova realizacija predstavlja iznimno zahtjevan izazov. Europski socijalni fond ima vrlo važnu ulogu u postizanju ciljeva Europske unije i ublažavanju posljedica ekonomske krize, posebice porasta broja nezaposlenih i siromašnih.

Svaka zemlja članica u suradnji s Europskom komisijom odabire jedan ili više operativnih programa koji će se financirati iz ESF-a tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Prioriteti djelovanja ESF-a i njegovi ciljevi opisani su u operativnim programima. Europska unija dodjeljuje novčana sredstva iz ESF-a zemljama članicama i njihovim regijama za financiranje njihovih operativnih projekata. Nositelji ovih financiranih projekata vezanih uz

zapošljavanje su brojne javne i privatne organizacije koje se nazivaju korisnicima. Izravnu korist od ovih projekata imaju sudionici, obično pojedinci, tvrtke ili organizacije.

(<http://www.esf.hr>)

Europska komisija potvrdila je Sporazum o partnerstvu 2014.godine, koji je zajednički izrađen od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstva poljoprivrede te šest Tematskih radnih skupina, a Sporazum opisuje na koji će način Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva, za što će imati na raspolaganju 10,676 milijardi eura iz ESI fondova. Republici Hrvatskoj je konkretno u razdoblju 2014.-2020. iz Europskog socijalnog fonda na raspolaganju 1,515 milijardi eura.
(<http://europski-fondovi.eu>)

2.1.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD)

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Tri prioriteta cilja su :

1. Jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva
2. Poboljšanje okoliša i krajolika
3. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje raznolikosti ruralnog gospodarstva,

koja se mogu grupirati u 3 osi, a to su : konkurentnost, zaštita okoliša i upravljanje zemljištem te gospodarska raznolikost i kvaliteta života.

KONKURENTNOST	ZAŠTITA OKOLIŠA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM	GOSPODARSKA RAZNOLIKOST I KVALITETA ŽIVOTA
<ul style="list-style-type: none"> • otvaranje novih trgovina za poljoprivredne i šumarske proizvode • poboljšanje ekonomske učinkovitosti na farmama i u šumarstvu • povećanje gospodarske vrijednosti šuma • prilagodba standardima EU-a • poboljšanje i razvoj infrastrukture • potpora mladim poljoprivrednicima te prijevremeni odlazak poljoprivrednika u mirovinu 	<ul style="list-style-type: none"> • održiva uporaba poljoprivrednih površina • skrb za životinje • posebne investicije u ekološkoj mreži (NATURA 2000) • održiva uporaba šumskih površina 	<ul style="list-style-type: none"> • pokretanje i razvoj seoskog eko- turizma te poslovima koji su s njim u vezi • oživljavanje i komercijalizacija lokalnih obrta • ponuda novih usluga koje se temelje na postojećim uslugama

Slika 9. Načini ostvarivanja ciljeva EAFRD-a

Izvor: Autor prema <http://europski-fondovi.eu/eafrd>

Ruralni razvoj pridonosi konkurentnosti poljoprivrede, održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatskim promjenama te uravnoteženju teritorijalnog razvoja ruralnih područja.

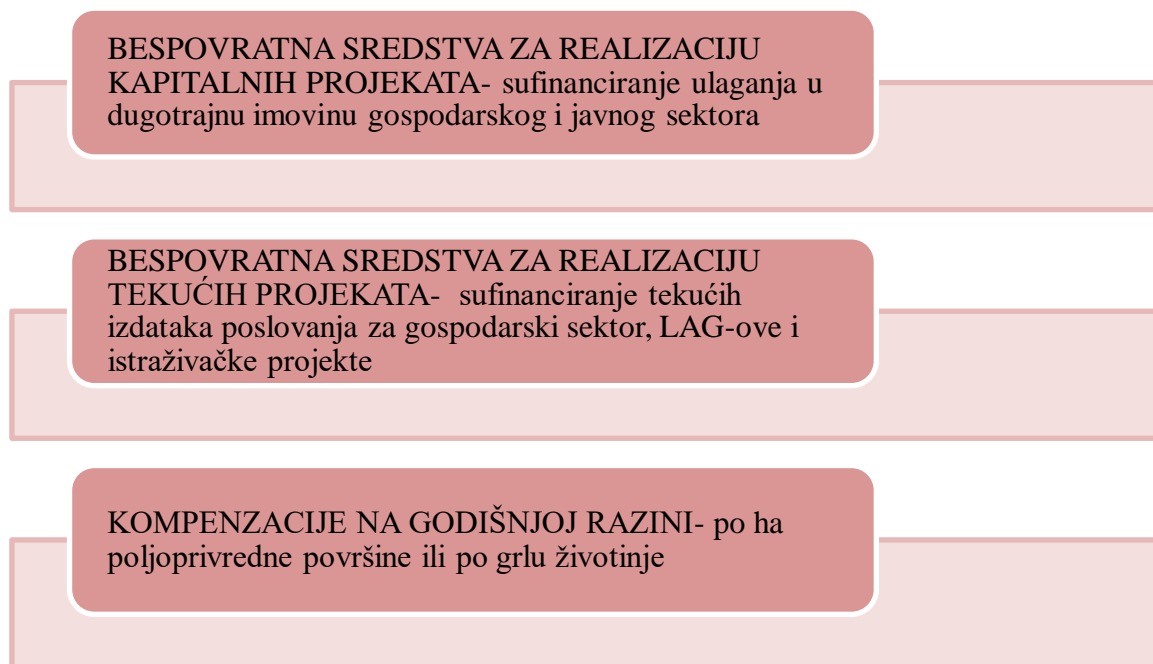
U skladu sa strategijom Europa 2020, podrška za ostvarenje ciljeva ruralnog razvoja planira se ostvariti kroz sljedećih šest aktivnosti:

1. Poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima, s naglaskom na sljedeća područja:
  - poticanje inovacija i znanja u ruralnim područjima
  - jačanje veze između poljoprivrede i šumarstva te istraživanja i inovacija
  - poticanje cjeloživotnog učenja i stručne obuke u sektoru poljoprivrede i šumarstva

2. Jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva, s naglaskom na sljedeća područja:

- olakšavanje restrukturiranja gospodarstva koja se suočavaju s velikim strukturnim problemima (osobito obiteljskih gospodarstava s malim tržišnim udjelom), gospodarstava u pojedinim sektorima i gospodarstava potrebna za poljoprivrednu raznolikost
3. Promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi, s naglaskom na sljedeća područja:
    - bolja integracija primarnih proizvođača u prehrambenom lancu kroz kvalitetne programe i promocije na lokalnim tržištima
    - podrška upravljanju rizikom
  4. Obnova, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu, s naglaskom na sljedeća područja:
    - obnova i očuvanje biološke raznolikosti, uključujući Natura 2000 i visoku vrijednost prirodnog uzgoja
    - poboljšanje upravljanja vodama
    - poboljšanje upravljanja tlom
  5. Promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu, s naglaskom na sljedeća područja:
    - povećanje učinkovitosti u potrošnji vode u poljoprivredi
    - povećanje učinkovitosti u potrošnji energije u poljoprivredi i prehrambenoj industriji
    - olakšavanja opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, od nusproizvoda, ostataka, otpada i drugih neprehrambenih sirovina za potrebe bio- ekonomije
    - smanjenje emisije dušikovog dioksida i metana u poljoprivredi
  6. Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja, s naglaskom na sljedeća područja:
    - olakšavanje diversifikacije, stvaranje novih malih poduzeća i otvaranje radnih mjesta
    - poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima

- povećanje pristupa, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT) u ruralnim područjima (<http://europskifondovi.eu/>)

EAFRD nudi potpore u 3 oblika sredstava, a to je prikazano shemom 11.

Slika 10. Oblici sredstava EAFRD-a

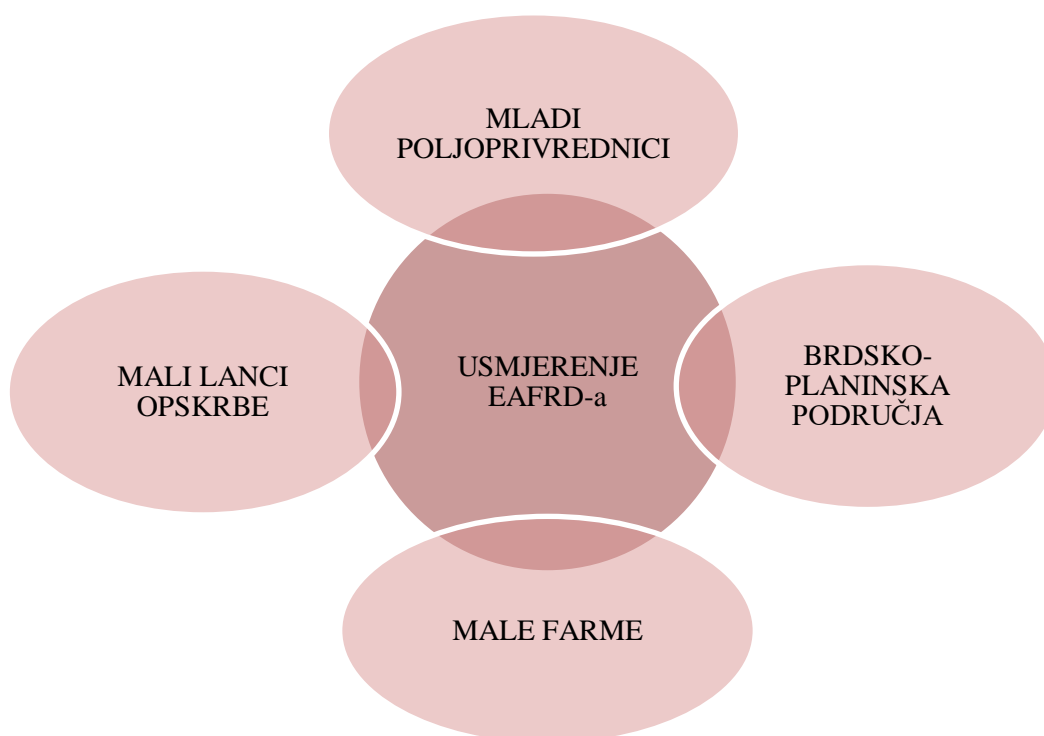
Izvor: Autor prema <http://europski-fondovi.eu/eafrd>

Svaka zemlja Europskoj komisiji podnosi svoj nacionalni strateški plan, koji sadrži smjernice za provedbu prioriteta EU-a imajući pritom u vidu nacionalne i regionalne potrebe. Nacionalni strateški plan provodi se kroz programe ruralnog razvoja. Strateške smjernice EU-a služe kao referentni dokumenti tijekom pripreme nacionalnog strateškog plana i programa za ruralni razvoj, a u njima su izneseni programi EU-a i čitav niz mogućnosti provedbe. Odgovarajuće nacionalne institucije, koje osnivaju vlade država članica i koje su zadužene za provedbu programa obuhvaćenih planom ruralnog razvoja na nacionalnoj razini, objavljuju pozive za podnošenje projektnih prijedloga i ponuda. (<http://europskifondovi.eu>)

EAFRD djeluje u zemljama članicama kroz programe ruralnog razvoja koji trebaju ispunjavati prioritete Unije za ruralni razvoj kroz niz mjera. Mora postojati dosljednost između potpora EAFRD-a i mjera koje se financiraju iz Europskog fonda za garancije u poljoprivredi.

Države članice Europske unije mogu u okviru svojih programa ruralnog razvoja uključiti tematske potprograme, pridonoseći prioritetima Unije za ruralni razvoj, čiji je cilj rješavanje posebno utvrđenih potreba, osobito usmjerenih na skupine i područja koja su prikazana shemom 12.

Slika 11. Usmjerenje EAFRD-a

Izvor : Autor prema <https://razvoj.gov.hr>

Za razdoblje od 2007. do 2013. godine, programu je bilo namijenjeno 96,4 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, predviđeni proračun za

poljoprivredni program i ruralni razvoj iznosi 95,577 milijardi eura, što čini 24,4% ukupnog proračuna. Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. iznosi 2,383 milijardi eura, od čega će Hrvatskoj iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj na raspolaganju biti 2,026 milijardi eura. (<http://europski-fondovi.eu/eafrd>)

3. MATERIJAL I METODE

Prilikom provođenja istraživanja koristit će se različite statističke metode, prvenstveno metoda analize kojom će se raščlaniti fondovi Europske unije i njihov utjecaj na financiranje poljoprivrednih projekata i metoda sinteze u područjima koja se odnose na prikupljanje podataka, odnosno na dobivanje konkretnih informacija o načinima financiranja.

Također, prilikom istraživanja, definiranja i donošenja zaključaka na temelju dobivenih podataka, koristit će se agroekonomske analize kao što su Porterov dijamant konkurentske prednosti i SWOT analiza kojom će se pokazati snage, slabosti, prilike i prijetnje EU fondova za stanje poljoprivrede na području Osječko- baranjske županije.

U radu su korišteni različiti izvori informacija i podataka, a posebice izvori podataka sa stranica Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju te strukturnih fondova Europske unije.

4. REZULTATI

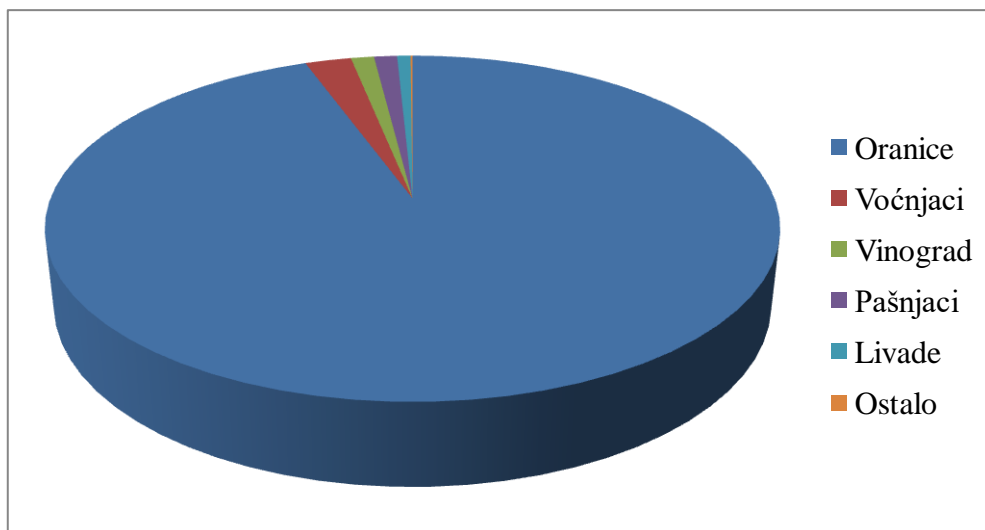
4.1. Iskorištenost EU fondova u Osječko- baranjskoj županiji

Osječko-baranjska županija, smještena je na sjeveroistoku Hrvatske, prostire se na površini od 4.152 km², i četvrta je županija po veličini u Republici Hrvatskoj. Obuhvaća Baranju i sjeveroistočnu Slavoniju oko donjeg toka rijeke Drave prije njenog utoka u Dunav, koji je svojim plavnim područjem stvorio Kopački rit, park prirode zaštićen kao zoološki rezervat. Status gradova imaju Osijek, Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Valpovo. Sjedište županije je u gradu Osijeku, koji je ne samo gospodarski, već i kulturni i obrazovni centar istočne Slavonije.

Izuzetno povoljan zemljopisni položaj na rijeci Dravi i uz Dunav, koji je jedan od najznačajnijih europskih plovnih puteva, zatim prirodni resursi koji se temelje na sastavu tla i klimi pogodnim za poljoprivrednu proizvodnju, termalne vode, očuvani okoliš i jedinstveno područje Kopačkog rita samo su dio prednosti koje ima Osječko- baranjska županija.

Područje Osječko-baranjske županije predstavlja jedno od najintenzivnijih područja biljne poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR). Republika Hrvatska ima 1.124.102,05 ha obrađenih poljoprivrednih površina, a Osječko-baranjska županija 212.095 ha obrađenih poljoprivrednih površina, od toga u sustavu potpora prema podacima APPRRR je 210. 051,73 ha.

Kao što je prikazano grafom 1. od ukupno obrađenih poljoprivrednih površina Osječko-baranjske županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi kojih ima 94,4%, zatim voćnjaci sa 2,4%, pašnjaci 1,2%, vinogradi 1,2% i livade 0,7% i ostalo zemljište 0,1%.

Grafikon 1. Poljoprivredne površine u OBŽ po kategorijama korištenja

Na dan 31. 12. 2017. godine u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava upisano je ukupno 164.458 poljoprivrednih gospodarstava, od toga su 12.479 bili s područja Osječko-baranjske županije, što je u odnosu na 2016. godinu kada ih je bilo 12.866 smanjenje za 3%. Prema organizacijskom obliku od toga 11.765 su obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG), 351 obrti, 285, trgovačka društva, 41 zadruga i 37 ostali organizacijski oblici što je prikazano tablicom 2.

Tablica 2. Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava

KATEGORIJE UPISANIH POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA	RH		OBŽ	
	2016.	2017.	2016.	2017.
OPG	165.167	159.191	12.188	11.765
OBRT	2.201	2.174	337	351
TRGOVAČKO DRUŠTVO	2.556	2554	283	285
ZADRUGA	385	347	42	41
OSTALO	196	153	36	37
UKUPNO	170.515	164.458	12.866	12.473

Izvor: Autor prema 17_informacija_o_poljoprivrednoj_proizvodnji_na_podrucju_obz.pdf

Korištenje fondova EU od presudnog je značenja za razvoj Osječko-baranjske županije, kao i ostalih županija i cijele Hrvatske. Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU objavljenim 2018., Osječko-baranjska županija je pripremila najviše projekata u Hrvatskoj iz Programa ruralnog razvoja (13.490), pri čemu ugovorena bespovratna sredstva iznose 163.845.648,45 eura. Sa 68 projekata i 27.740.305 eura ugovorenih bespovratnih sredstva najuspješnija je županija i u Operativnom programu iz područja učinkovitih ljudskih potencijala, dok je u Operativnom programu iz područja konkurentnosti i kohezije osigurano najviše bespovratnih sredstava (219.779.289 eura) kroz 268 projekata.

Ruralni razvoj kao drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a dugoročni cilj je povećanje konkurentnosti poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima i uravnotežen razvoj ruralnih krajeva. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. službeno je odobren sredinom 2015., njegova ukupna alokacija iznosi 2.383 milijarde eura, od čega se 2.026 milijarde eura financira iz EAFRD-a), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske. Programom je definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima općenito, a prikazane su tablicom 3. Iz programa ruralnog razvoja u razdoblju 2014.-2020. planiralo se ostvariti 296 projekta, čija je ukupna vrijednost 80.309.202,23 eura.

Tablica 3. Mjere ruralnog razvoja

	USMJERENJE MJERE
MJERA 1	Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja
MJERA 2	Savjetodavne službe, službe za upravljanje PG-om, pomoć PG-ima
MJERA 3	Sustavi kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode
MJERA 4	Ulaganja u fizičku imovinu
MJERA 5	Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti
MJERA 6	Razvoj PG-a i poslovanja
MJERA 7	Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
MJERA 8	Ulaganje u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma
MJERA 9	Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija
MJERA 10	Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene
MJERA 11	Ekološki uzgoj
MJERA 13	Plaćanja područjima s posebnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima
MJERA 14	Dobrobit životinja
MJERA 16	Suradnja
MJERA 17	Upravljanje rizicima
MJERA 18	Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku
MJERA 19	Leader
MJERA 20	Tehnička pomoć

Izvor: Autor prema <https://ruralnirazvoj.hr/mjere/>

Radi stvaranja pretpostavki za razvoj poljoprivrede i unaprjeđenje ruralnog prostora, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i postizanje održivog razvoja ruralnog prostora, kao i drugih ciljeva utvrđenih poljoprivrednom politikom Republike Hrvatske, Osječko-baranjska županija u 2019. godini temeljem Odluke o potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije, a u skladu s Planom dodjela potpora iz Proračuna Osječko-baranjske županije je objavila javne pozive za dodjelu potpora za mjere koje su prikazane tablicom 4.

Tablica 4. Proračun sredstava OBŽ za 2019.

NAZIV MJERE	PRORAČUN SREDSTAVA OBŽ (kn)
Potpora mladim poljoprivrednicima	200.000,00
Potpora oštećenicima u slučaju elementarne nepogode	100.000,00
Potpora za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima	100.000,00
Potpora za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišnih autohtonih proizvoda	100.000,00
Potpora za unaprijeđenje genetskog potencijala u stočarstvu	50.000,00
Potpora za poticanje izvrsnosti u proizvodnji mlijeka	250.000,00
Potpora za dobrobit životinja	50.000,00
Potpora za istraživačke projekte u poljoprivredi	200.000,00
Potpora poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda	300.000,00
Potpora za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje	250.000,00
Potpora za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranje robne marke poljoprivrednih proizvoda	250.000,00
Potpora za uređenje ruralnog prostora	2.500.000,00
Potpora za manifestacije	400.000,00
Potpora za uzgoj i držanje te kupovinu uzgojno valjanih grla u stočarstvu	500.000,00
UKUPNO	5.250.000,00

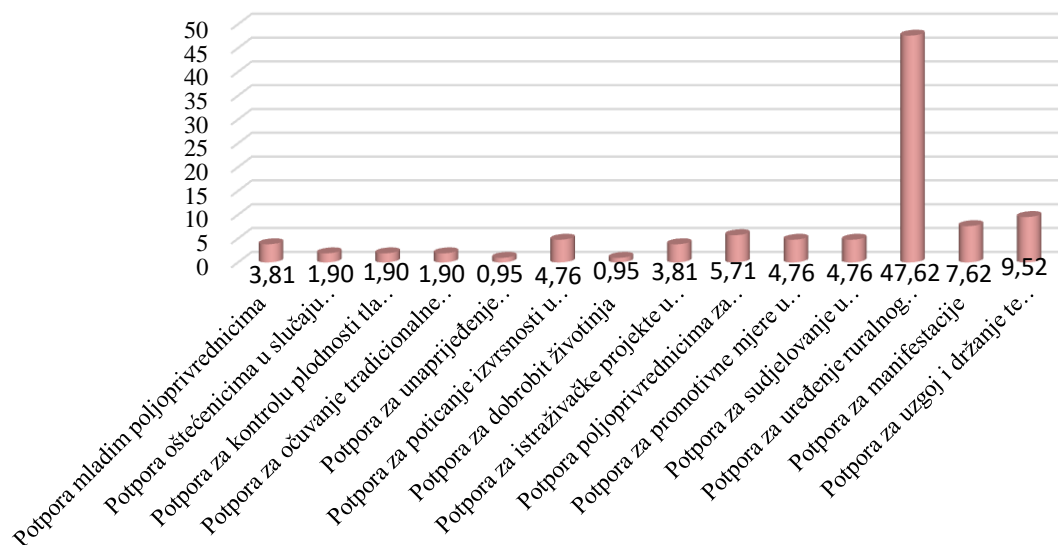
Izvor: Autor prema <https://www.novazemlja.com/>

Tablicom 5. I grafikonom 2. Prikazane su dane vrijednosti u postotcima te se može vidjeti koliko se kojoj mjeri sredstava daje.

Tablica 5. Postotak vrijednosti sredstava po mjerama

NAZIV MJERE	POSTOTAK VRIJEDNOSTI
Potpore mladim poljoprivrednicima	3,81
Potpore oštećenima u slučaju elementarne nepogode	1,90
Potpore za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima	1,90
Potpore za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišnih autohtonih proizvoda	1,90
Potpore za unaprijeđenje genetskog potencijala u stočarstvu	0,95
Potpore za poticanje izvrsnosti u proizvodnji mlijeka	4,76
Potpore za dobrobit životinja	0,95
Potpore za istraživačke projekte u poljoprivredi	3,81
Potpore poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda	5,71
Potpore za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje	4,76
Potpore za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranje robne marke poljoprivrednih proizvoda	4,76
Potpore za uređenje ruralnog prostora	47,62
Potpore za manifestacije	7,62
Potpore za uzgoj i držanje te kupovinu uzgojno valjanih grla u stočarstvu	9,52

Grafikon 2. Struktura vrijednosti potpora po mjerama

Potpore mladim poljoprivrednicima je predodređena za mladog poljoprivrednika koji obavlja primarnu poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu registriran kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ili obrt za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, a stariji je od 18 godina i mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva, koji posjeduje odgovarajuća stručna znanja i vještine i po prvi put je nositelj poljoprivrednog gospodarstva ne kraće od jedne niti duže od tri godine. Primarna poljoprivredna djelatnost je proizvodnja primarnih poljoprivrednih proizvoda na poljoprivrednom zemljištu ili proizvodnja proizvoda u stočarstvu navedenih u Prilogu I. Ugovora funkcioniranju Europske unije bez primjene dodatnih postupaka kojima bi se promijenila priroda tih proizvoda. Potpora se odobrava za prihvatljive troškove koji će rezultirati modernizacijom proizvodnog procesa i/ili povećanjem proizvodnog kapaciteta kroz povećanje standardnog ekonomskog rezultata. Prihvatljivi troškovi su: troškovi podizanja novih nasada i/ili restrukturiranje postojećih nasada, kupnja domaćih životinja, jednogodišnjeg ili višegodišnjeg bilja, sjemena ili sadnog materijala, opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata te ostalih gospodarskih objekata u sklopu poljoprivrednog gospodarstva u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje iz Priloga I. Ugovora o funkcioniranju EU. Intenzitet potpore iznosi do 50% prihvatljivih troškova, a najviše do 70.000,00 kuna.

Potpore oštećenima u slučaju elementarne nepogode se odobrava u slučaju kada za nastalu štetu nije proglašena elementarna nepogoda sukladno propisima koji uređuju

navedeno područje i nije zaključena polica osiguranja, a šteta je nastala na objektima u kojima se odvija poljoprivredna proizvodnja, na poljoprivrednoj mehanizaciji i opremi. Pojam elementarne nepogode utvrđuje se sukladno propisima kojima se uređuje zaštita od elementarnih nepogoda. Intenzitet potpore je do 25% od ukupno utvrđene štete prema dokumentaciji nadležnih tijela, a najviše do 10.000,00 kuna.

Potpore za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima se odobrava za troškove analize tla i preporuke za gnojidbu provedene od ovlaštenih institucija. Intenzitet potpore je 40% od cijene jedne analize tla i preporuke za gnojidbu, a najviše do 2.000,00 kuna po korisniku.

Potpore za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišta autohtonih proizvoda se odobrava korisnicima koji posjeduju objekt za smještaj stoke za one prihvatljive troškove koji će rezultirati proizvodnjom svinjskog mesa na tradicionalni način u razdoblju od najmanje 10 mjeseci. Prihvatljivi troškovi su troškovi kupovine praseta od registriranog uzgajivača s područja Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i Virovitičko-podravske županije, hrana za tov, usluge veterinarskog pregleda i lijekova, usluge kontrole mesa na trihinelozu, usluge klanja u registriranoj klaonici, kao i drugi troškovi povezani uz proizvodnju. Prihvatljivi troškovi odobravaju se uz uvjet da je meso tovljenika utrošeno u proizvodnju autohtonih proizvoda, a što se dokazuje računom, otpremnicom ili na neki drugi način koji nedvojbeno dokazuje navedeno. Intenzitet potpore je do 70% prihvatljivih troškova i po jednom tovljeniku iznosi do 400,00 kuna, a najviše ukupno po jednom korisniku do 4.000,00 kuna. Najmanji broj tovljenika po korisniku za koji se može dobiti potpora je tri, a najveći deset tovljenika.

Potpore za unaprijeđenje genetskog potencijala u stočarstvu se odobrava korisnicima koji posjeduju u govedarskoj proizvodnji do 30 plotkinja, u svinjogojskoj proizvodnji do 60 plotkinja, a u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji do 200 plotkinja za prihvatljive troškove kupovine genetskog materijala u govedarstvu, svinjogojstvu, ovčarstvu i kozarstvu. U govedarstvu, kozarstvu i ovčarstvu uz troškove kupovine genetskog materijala prihvatljivi su troškovi veterinara koji se odnose na umjetno osjemenjivanje i liječenje plotkinje i po plotkinji ne mogu biti veći od dvostrukog iznosa troškova kupovine genetskog materijala. Ukupan broj genetskog materijala za koji korisnik može ostvariti potporu u govedarskoj,

kozarskoj i ovčarskoj proizvodnji ne može biti veći od dvostrukog broja plotkinja koji poljoprivrednik posjeduje, a u svinjogojskoj proizvodnji ne može biti veći od četverostrukog broja plotkinja koji poljoprivrednik posjeduje. Intenzitet potpore je do 100% prihvatljivih troškova, a najviši iznos potpore kojeg korisnik može ostvariti u govedarskoj i svinjogojskoj proizvodnji do 10.000,00 kuna, a u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji do 5.000,00 kuna.

Potpore za uzgoj i održavanje te kupovinu uzgojno valjanih grla u stočarstvu se odobrava za uzgoj i držanje uzgojno valjanih junica mliječne pasmine, te kupovinu uzgojno valjanih grla u stočarstvu za korisnike registrirane kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrt ili trgovačko društvo. Uzgojno valjane junice moraju biti steone 5 i više mjeseci, te moraju biti upisane u središnji popis koji vodi HAPIH. Korisnik potpore obvezan je držati životinje za koje je ostvario potporu minimalno 3 godine od dana ostvarivanja potpore, osim u slučaju više sile. Kupovina uzgojno valjanih junica za proizvodnju u sustavu krava - tele nije prihvatljiv trošak. Potpora za uzgoj i držanje uzgojno valjanih junica odobrava se u iznosu do 2.000,00 kuna po grlu, a ukoliko je korisnik potpore stariji od 18 godina, a mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva potpora se uvećava za 50%. Korisnik najviše može godišnje ostvariti potporu do 10 junica. Intenzitet potpore za kupovinu uzgojno valjanih grla je do 30% prihvatljivih troškova, i može iznositi: u govedarskoj proizvodnji do 2.000,00 kuna po grlu, a ukupno najviše do 20.000,00 kuna po korisniku, u svinjogojskoj proizvodnji do 600,00 kuna po grlu, a ukupno najviše do 10.000,00 kuna po korisniku i u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji do 300,00 kuna za ženska grla i do 800,00 kuna za muška grla, a ukupno najviše do 5.000,00 kuna po korisniku. Ukoliko je korisnik potpore stariji od 18 godina, a mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva intenzitet potpore je do 40% prihvatljivih troškova, a najviše ukupno po korisniku u govedarskoj proizvodnji do 26.000,00 kuna, u svinjogojskoj proizvodnji do 14.000,00 kuna, te u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji do 7.000,00 kuna.

Potpore za poticanje izvrsnosti mlijeka se odobrava korisniku kojem je 95% ukupne godišnje proizvodnje mlijeka I. razreda kvalitete prema propisima kojima je uređen sastav sirovog mlijeka. Potpora iznosi:

- za proizvodnju mlijeka u proteklih 12 mjeseci u količini od 40.000 do 50.000 kilograma do 2.000,00 kuna,

- za proizvodnju mlijeka u proteklih 12 mjeseci u količini od 30.000 do 40.000 kilograma do 3.000,00 kuna

- za proizvodnju mlijeka u proteklih 12 mjeseci u količini od 5.000 do 30.000 kilograma do 5.000,00 kuna.

Ukoliko je korisnik potpore stariji od 18 godina, a mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva potpora se uvećava za 20%.

Potpore za dobrobit životinja se odnosi na korisnike koji posjeduju u govedarskoj proizvodnji do 30 plotkinja, u svinjogojskoj proizvodnji do 60 plotkinja, a u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji do 200 plotkinja, a karakteristični troškovi za ovu potporu su troškovi dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije farme i opreme koja je u funkciji farme, osiguravanja stalnog izvora kvalitetne vode, kontrola kvalitete hrane, prevencija, kontrola i liječenje mastitisa, osiguravanja kvalitetnije mikroklimе, osiguravanje prostornih uvjeta za prašenje krmača i nabave električnog pastira s potrebnom opremom. Intenzitet potpore je do 50% prihvatljivih troškova, a najviše do 10.000,00 kuna. Ukoliko je korisnik potpore stariji od 18 godina, a mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva intenzitet potpore je do 70% prihvatljivih troškova, a najviše do 20.000,00 kuna.

Potpore za istraživačke projekte u poljoprivredi se odobrava za korisnike koji su kao pravne osobe registrirani za znanstvene tj. istraživačke radove, a koji svoje istraživačke aktivnosti povodi na području Osječko-baranjske županije i to za istraživačke projekte primjenjive na poljoprivrednim gospodarstvima, a koji se odnose na istraživanje i razvoj u sektoru poljoprivrede, posebno uz tržište i marketing u poljoprivredi, u području prerade, skladištenja i čuvanja poljoprivrednih proizvoda, a koja su vezana uz navodnjavanje, ratarsku i stočarsku proizvodnju i proizvodnju voća i povrća. Potpora iznosi do 100% prihvatljivih troškova, a najviše do 20.000,00 kuna. Prihvatljivi troškovi su svi troškovi koji su nastali u pripremi i provedbi istraživačkog projekta primjenjivog na poljoprivrednim gospodarstvima, a odnose se na rad istraživača, troškove instrumenata i opreme koja se upotrebljava za istraživačke projekt, kao i drugi materijalni troškovi koji su nastali u izravnoj vezi s istraživačkim projektom.

Korisnik Potpore poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda je poljoprivrednik koji obavlja poljoprivrednu djelatnost prerade poljoprivrednih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu, registriran kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrt, mikro i mali poduzetnik, a upisan je u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava te posjeduje odgovarajuća stručna znanja i vještine. Prerada poljoprivrednih proizvoda definirana je Uredbom 1407/2013. i znači sve postupke prerade poljoprivrednih proizvoda koji za ishod imaju proizvod koji je također poljoprivredni proizvod, osim u poljoprivrednim djelatnostima potrebnim za pripremu životinjskog ili biljnog proizvoda za prvu prodaju. Korisnik potpore mora imati sjedište ili prebivalište na području Županije, odnosno ulaganje mora biti na području Županije. Potpora se odobrava za one prihvatljive troškove koji će rezultirati povećanjem, modernizacijom i unaprjeđenjem prerade poljoprivrednih proizvodnje na poljoprivrednom gospodarstvu koje se bavi primarnom poljoprivrednom proizvodnjom. Prihvatljivi troškovi su troškovi nabave strojeva i opreme za pakiranje, sušenje i preradu poljoprivrednih proizvoda u sklopu poljoprivrednog gospodarstva, a u svrhu prerade poljoprivrednih proizvoda iz Priloga I. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije. Intenzitet potpore je do 50% prihvatljivih troškova, a najviše do 30.000,00 kuna. Ukoliko je korisnik potpore stariji od 18 godina i mlađi od 40 godina na dan podnošenja zahtjeva intenzitet potpore je do 70% prihvatljivih troškova, a najviše po zahtjevu do 40.000,00 kuna.

Korisnik Potpore za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje može biti poljoprivrednik registriran kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrt, mikro, mali i srednji poduzetnik upisan u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Potpora se dodjeljuje korisnicima za organizaciju i sudjelovanje na manifestacijama koje su od značaja za razvoj poljoprivredne proizvodnje, autohtonih proizvoda i očuvanje tradicije, odnosi se na sudjelovanje na sajmovima i izložbama, natjecanjima, festivalima, smotrama i drugim srodnim manifestacijama. Prihvatljivi troškovi su: troškovi najma i zakupa prostora, kotizacije, uvrštenja u sajamski katalog, izrade promidžbenih materijala, putni troškovi i drugi opravdani troškovi koji su u neposrednoj vezi s organizacijom i sudjelovanjem na manifestacijama. Intenzitet potpore je do 100% prihvatljivih troškova, a najviše po zahtjevu do 10.000,00 kuna.

Potpore za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranja robne marke poljoprivrednih proizvoda se dodjeljuje proizvođačima poljoprivrednih proizvoda i sektorskim udruženjima poljoprivrednika registriranim kao udruge, zadruge, klasteri i slično za pripremu i provedbu postupka utvrđivanje kvalitete i stvaranja robne marke pojedinog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda proizvedenog na području Osječko-baranjske županije. Prihvatljivi troškovi su troškovi istraživanja tržišta, provođenja analize i utvrđivanja postojeće razine kvalitete poljoprivrednih proizvoda, definiranja i izrade marketinških oznaka robne marke, izrade specifikacije proizvoda i njezinih sastavnih točaka, akreditacije proizvoda za dodjelu oznake robne marke (troškovi kontrole proizvodnog procesa), izrade web stranica, promidžbenog materijala i ostalih marketinških aktivnosti. Intenzitet potpore je do 100% prihvatljivih troškova, a najviše po zahtjevu do 30.000,00 kuna.

Potpore za manifestaciju se dodjeljuje jedinicama lokalne samouprave, ustanovama, znanstvenim i obrazovnim institucijama, udrugama registriranim za očuvanje tradicije i kulturne baštine, te fizičkim i pravnim osobama za organizaciju i sudjelovanje na manifestacijama koje su povezane s poljoprivrednom proizvodnjom, autohtonim proizvodima, očuvanjem tradicije i kulturne baštine, a odnosi se na sudjelovanje na sajmovima i izložbama, natjecanjima, festivalima, smotrama, znanstvenim skupovima i drugim srodnim manifestacijama. Prihvatljivi troškovi su: troškovi zakupa prostora, kotizacije, uvrštenja u sajamski katalog, izrade promidžbenih materijala, putni troškovi i drugi opravdani troškovi koji su u neposrednoj vezi s organizacijom i sudjelovanjem na manifestacijama. Intenzitet potpore je do 50% prihvatljivih troškova.

Potpore za uređenje ruralnog prostora odobrava se jedinicama lokalne samouprave s područja Osječko-baranjske županije za izgradnju i održavanje ruralne infrastrukture, poboljšanje komunikacijskih veza unutar ruralnog prostora popravkom i ugradnjom putne mreže u naseljima s manje od 5.000 stanovnika. Potpora iznosi do 50% iznosa plaćenih računa za troškove nabave potrebnog materijala, građevinske radove kao i druge troškove koji su u neposrednoj vezi s izgradnjom i održavanjem ruralne infrastrukture, popravkom i izgradnjom putne mreže. Prihvatljive su sve aktivnosti koje nisu predviđene Mjerom M07 Temeljne usluge i obnova sela u ruralnom području iz Programa ruralnog razvoja

Republike Hrvatske za razdoblje 2014 - 2020. i drugih EU fondova, prije svega EU fonda za regionalni razvoj u kojima je prihvatljiv korisnik jedinica lokalne samouprave.

4.2. SWOT analiza poljoprivrede Osječko-baranjske županije nakon ulaska u EU

SWOT analizom koja je prikazana tablicom 5. prikazano je stanje hrvatske poljoprivrede nakon ulaska u EU s posebnim osvrtom na poljoprivredu Osječko- baranjske županije.

Tablica 5. SWOT analiza poljoprivrede OBŽ

SNAGE	PRILIKE
<ul style="list-style-type: none"> - relativno velike površine očuvanog poljoprivrednog zemljišta - mladi i perspektivni proizvođači koji su nositelji poljoprivredne proizvodnje - postojanje prostora i pogodnih lokacija za razvoj tržišta s EU - dobar geografski položaj - pristup EU fondovima - velike površine državnog zemljišta koje se koriste za razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> - pripremanje strateških razvojnih programa - korištenje poticajnih izvora financiranja u okviru nacionalnih programa EU i drugih programa <ul style="list-style-type: none"> - edukacija proizvođača -izgradnja tržišne infrastrukture za poljoprivredne proizvođače <ul style="list-style-type: none"> -razvoj ruralnih područja - razvoj specijaliziranih proizvođača <ul style="list-style-type: none"> - razvoj lokalnih robnih marki
SLABOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> -mali BDP -rascjepkanost poljoprivrednog zemljišta <ul style="list-style-type: none"> -nedovoljna produktivnost -nedovoljna konkurentnost -neorganizirani i nepovezani proizvođači -trend smanjivanja broja poljoprivrednih gospodarstava <ul style="list-style-type: none"> -neprepoznatljivost na europskom i svjetskom tržištu 	<ul style="list-style-type: none"> -smanjivanje broja proizvođača -nedovoljna i nesustavna potpora Županijske i gradske uprave <ul style="list-style-type: none"> -spora i nestabilna provedba operativnih razvojnih programa na nacionalnoj razini <ul style="list-style-type: none"> - porezna politika - iseljavanje stanovništva - rast konkurencije proizvođača u EU <ul style="list-style-type: none"> - korupcija

4.3. Konkurentnost poljoprivrede u Osječko- baranjskoj županiji

Konkurentnost je pojam koji se definira na različite načine, a prema definiciji OECD-a označava sposobnost zemlje da u slobodnim i ravnopravnim tržišnim uvjetima proizvede robe i usluge koje prolaze test međunarodnog tržišta, uz istovremeno zadržavanje i dugoročno povećanje realnog dohotka stanovništva. Ona podrazumijeva mogućnost pojedinaca, poduzeća, poljoprivrednih gospodarstava, lokalnih zajednica i regija da se natječu i budu bolji, inovativniji i kreativniji od ostalih sudionika na tržištu u stvaranju nove, veće i/ili bolje dodane vrijednosti.

U svakoj djelatnosti, bilo da se radi o domaćoj ili međunarodnoj, uvjeti proizvodnje, poslovanja i tržišne pozicije određena su konkurentskim snagama što je 1979.godine definirao je Michael E. Porter, te su aktualne još i danas.

Analiza atraktivnosti poljoprivrede prema Porterovom modelu prikazuje stanje poljoprivrede u kojem se djeluje ili se namjerava ići. Porterov model identificira i ocjenjuje konkurentske snage temeljem kojih se dolazi do zaključka da li je neka djelatnost konkurentna i vrijedna ulaganja

Slika 12. Konkurentske snage koje određuju konkurentnost

Konkurencija unutar djelatnosti se odnosi na poduzeća koja proizvode slične proizvode. Ako se želi ograničiti broj konkurenata, potrebne su veće barijere ulasku Kontrolom tržišta

i distribucije moguće je kontrolirati ulazak konkurencije. Pregovaračka snaga i moć kupaca u poljoprivredi nije previše izražena zbog opće situacije u kojoj veći broj građana bira jeftiniji proizvod. Dobavljači imaju zadatak da poljoprivredu opskrbljuju reprodukcijским materijalom, dijelovima, radom, energijom, novcem i sl. Što je veća ovisnost poduzeća u poljoprivredi o dobavljačevim proizvodima, to je veća snaga dobavljača. Ako postoji konkurencija među dobavljačima, troškovi prelaska na usluge drugog dobavljača jedan su od čimbenika koji određuje njihovu pregovaračku snagu.

Kada su u pitanju supstituti, njihova konkurentnost ovisi o više čimbenika: njihovoj sposobnosti da zadovolje potrošačevu potrebu, o cijeni, o trošku promjene proizvoda za kupce te o želji kupaca da zamijene određen proizvod. Ako se poduzeće želi obraniti od supstituta, mora diverzificirati proizvodnju te stalno voditi računa o zadovoljstvu svojih kupaca kako bi stvorili određen stupanj lojalnosti i učinili težim prelazak na novi proizvod.

Suparnička sila među konkurentima iziskuje dodatna sredstva za marketing ili pak snižavanje cijena u odnosu na cijene konkurencije. Intenzivnost suparništva ovisit će o broju konkurenata u poljoprivredi, sličnosti u veličini konkurenata, stupnju diverzifikacije proizvodnje te o izlaznim troškovima proizvoda.

Povećanje izvozne konkurentnosti hrvatske poljoprivrede preduvjet je njezina razvoja. Promjene na strani potražnje i izražena konkurencija dodatno naglašavaju složenost problema. U tom je kontekstu sposobnost prilagodbi novim tržišnim prilikama posebno značajna za ostvarivanje kontinuiranog gospodarskog rasta i izvoza. Liberalizacija i otvorenost tržišta te u najnovije vrijeme globalni pad potražnje nameću nove zahtjeve i izazove jačanju izvozne konkurentnosti.

Zbog nižih cijena različitih inputa i nižih cijena rada u RH nego u ostatku EU, hrvatska poljoprivreda, a i poljoprivreda Osječko-baranjske županije ima mogućnost cjenovno konkurirati i na međunarodnom tržištu. Problem je što hrvatski proizvođači nisu dovoljno pristuni na međunarodnom tržištu te bi trebali više ulagati u razvoj ruralnih područja, edukaciju poljoprivrednih proizvođača, i sl. kako bi se mogli nositi s europskim trendovima,.

5. RASPRAVA

Jedan od ciljeva poljoprivrednog razvitka Hrvatske je podizanje njene konkurentnosti, prvenstveno u odnosu na druge članice Europske unije. Kao ograničenja u postizanju višeg stupnja konkurentnosti hrvatske poljoprivrede javljaju se slab pristup komercijalnim kreditima, nerazvijena tržišna i institucijska infrastruktura, prosječno mala veličina gospodarstva, teškoće u kupnji i najmu zemljišta, niski prinosi, mala proizvodnja po jedinici mjere, niska tehnološka razina i sl.

Poljoprivredna politika Hrvatske već duže razdoblje kao jedan od razvojnih ciljeva ima povećanje izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i to prvenstveno proizvoda veće dodane vrijednosti, odnosno višeg stupnja prerade što može uslijediti samo povećanjem količine proizvodnje.

Europska unija je tijekom godina razvila širok spektar mogućnosti financiranja kroz EU fondove, kako bi pomogla manje razvijenima regijama i ojačala konkurentnost čitave europske zajednice što predstavlja veliku mogućnost u postizanju konkurentnosti za hrvatsku poljoprivredu. Na tom putu, uzor mogu biti brojne zemlje članice koje se pomoću EU fondova razvijaju i kreiraju konkurentno gospodarstvo koje se može nositi sa stalnim izazovima svjetskog i europskog tržišta.

Hrvatska još uvijek ne koristi u potpunosti mogućnosti i sredstva koje joj stoje na raspolaganju od strane EU, ali ima prilike jer je aktualna financijska perspektiva dostupna do 2020. godine. Kada bi se riješile postojeći problemi poljoprivrede kako Hrvatskoj tako i Osječko-baranjske županije kao što su nedovoljna edukacija poljoprivrednika, rascjepkanost poljoprivrednog zemljišta, iseljavanje mladog stanovništva, komplicirana procedura prijave i realizacije projekata, čitav proces bi se odvijao vrlo jednostavno, te bi dobro napisani i kvalitetni projekti zasigurno omogućili veću implementaciju sredstava, koja bi u konačnici pozitivno utjecala na sve segmente i subjekte hrvatske privrede.

6. ZAKLJUČAK

Osječko-baranjska županija sa svojim proizvodnim kapacitetima biljne proizvodnje ima jedno od značajnijih mjesta među regijama u Republici Hrvatskoj. Resursi biljne proizvodnje jedan su od preduvjeta proizvodnje dovoljnih količina animalnih bjelančevina: mesa, mlijeka i jaja za ishranu stanovništva, zbog čega županija u svojim strategijskim dokumentima posebno mjesto ustupa razvoju poljoprivredne proizvodnje.

Temeljem dosadašnjih spoznaja mogućnosti stočarske proizvodnje, županija bi mogla proizvoditi znatno veće količine svih poljoprivrednih proizvoda u odnosu na potrebe njezinog stanovništva. Na taj bi se način mogle podmiriti ne samo tržišne potrebe Osječko-baranjske županije nego i veći dio tržišta Republike Hrvatske, pa čak i dio EU-a no za to je neophodno povećati stočni fond, modernizirati proizvodne kapacitete radi poboljšanja kakvoće proizvoda i omogućiti prehrambenu sigurnost stanovništva u što većoj mjeri domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima. Jednako tako je cilj stvoriti uvjete za proizvodnju ekoloških proizvoda, koji predstavljaju budućnost u poljoprivrednoj proizvodnji imajući u vidu da je zahtjevno europsko tržište prepoznalo vrijednost poljoprivrednog proizvoda proizvedenog na ekološki način.

Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika koju imaju poljoprivredni proizvođači ostalih zemalja EU-a. Neophodno je ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koje će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog daljnjeg integriranja u zajedničko europsko tržište. Osječko-baranjska županija, zbog posebnosti zemljopisnog položaja, prirodnih i klimatskih uvjeta kao i bogate kulture te tradicije, posjeduje autohtone prehrambene proizvode koji zbog tehnoloških, prehrambenih i organoleptičkih specifičnosti, kvalitetom i posebnošću mogu uspješno konkurirati na hrvatskom i europskom tržištu i dio su naše gastronomske ponude. Iz tog razloga potrebno je takve proizvode zaštititi kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu. Izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daju dodatnu vrijednost i prepoznatljivost.

Jedan od ključnih problema primarnih poljoprivrednih proizvođača je njihov nedovoljan utjecaj u procesu formiranja cijene njihovih proizvoda. U ostalim zemljama EU primarni proizvođači organizirani su kroz proizvođačke organizacije koje su suvlasnici prehrambeno-prerađivačke industrije, te na taj način njihova pozicija u formiranju otkupne cijene primarnih poljoprivrednih proizvoda je značajna. Iz tog razloga u narednom razdoblju nameće se potreba stvaranja proizvođačkih organizacija u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje.

7. POPIS LITERATURE

1. Baban Lj. (1991.): Tržište, Školska knjiga, Zagreb
2. Ferenčak I. (2003.): Počela ekonomike, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
3. Karić M. (2002.) Kalkulacije u poljoprivredi, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek
4. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18657>. (7.7.2019.)
5. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/key-achievements (7.7.2019.)
6. <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> (8.7.2019.)
7. <https://ec.europa.eu> (8.7.2019.)
8. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/priorities (8.7.2019.)
9. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/ (8.7.2019.)
10. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/96/kohezijski-fond> (8.7.2019.)
11. <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> (9.7.2019.)
12. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/erdf/ (9.7.2019.)
13. <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> (10.7.2019.)
14. <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>, (10.7.2019.)
15. http://europskifondovi.eu/sites/default/files/Europski%20poljoprivredni%20fond%20za%20ruralni%20razvoj_0.pdf, (12.7.2019.)
16. <https://razvoj.gov.hr/eu-fondovi/fondovi/ipa-program/ipa-v/europski-poljoprivredni-fondovi/292> , (12.7.2019.)
17. 17_informacija_o_poljoprivrednoj_proizvodnji_na_podrucju_obz.pdf 22.8.2019.
18. <https://ruralnirazvoj.hr/mjere/>, (15.8.2019.)
19. <https://www.novazemlja.com/i-programi-potpورا-poljoprivredi-i-ruralnom-razvoju-osjecko-baranjske-zupanije/>, (15.8.2019.)

8. SAŽETAK

U ovom radu obrađena je tema Utjecaj EU fondova na konkurentnost poljoprivrede. Na početku se definiraju strukturni i investicijski fondovi te njihov općeniti utjecaj i usmjerenja kako na države članice, tako i na Republiku Hrvatsku. Nadalje analizirana je situacija poljoprivrede u Osječko-baranjskoj županiji te mjere županije kojima se nastoji utjecati na konkurentnost poljoprivrede i poljoprivrednika na europskom i svjetskom tržištu. Na koncu je napravljena SWOT analiza kojom se prikazuje utjecaj EU fondova na poljoprivredu Osječko-baranjske županije, te je objašnjen Porterov model koji pokazuje konkurentnost RH na tržištu.

Ključne riječi: strukturni i investicijski fondovi, poljoprivreda, konkurentnost

9. SUMMARY

This paper discusses the topic The Impact of EU funds on competitiveness of agriculture. At the beginning, structural and investment funds are defined, their impact and orientation both the Member States and The Republic of Croatia. Furthermore is analysed situation of agriculture in Osječko-baranjska county and measures of county that seek to influence on competitiveness of agriculture and farmers on European and world markets.

It is eventually made the SWOT analysis by witch it is represented the impact of EU funds on agriculture of Osječko-baranjska county, and Porter's model which shows us competitiveness The Republic of Croatia on market.

Key words: structural and investment funds, agriculture, competitiveness

10. POPIS TABLICA

Tablica 1: Proračun KF-a za države članice.....	10
Tablica 2: Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava.....	25
Tablica 3: Mjere ruralnog razvoja	27
Tablica 4: Proračun sredstava OBŽ za 2019.	28
Tablica 5: Postotak vrijednosti sredstava po mjerama.....	29
Tablica 6: SWOT poljoprivrede OBŽ.....	36

11. POPIS SLIKA

Slika 1: Ciljevi EU-a.....	4
Slika 2: Vrijednosti EU-a.....	5
Slika 3: Ciljevi strategije Europa 2020	7
Slika 4: Ciljevi Kohezijskog fonda.....	9
Slika 5: Ulaganja EFRR-a.....	11
Slika 6: Podjela sredstava EFRR-a ovisno o razvijenosti države članice.....	13
Slika 7: Ciljevi EMFF-a.....	14
Slika 8: Ciljevi ESF-a.....	16
Slika 9: Načini ostvarivanja ciljeva EAFRD-a.....	18
Slika 10: Oblici sredstava EAFRD-a.....	20
Slika 11: Usmjerenje EAFRD-a.....	21
Slika 12: Konkurentske snage koje određuju konkurentnost.....	37

12.POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Poljoprivredne površine u OBŽ po kategorijama korištenja	25
Grafikon 2: Postotak vrijednosti potpora po mjerama.....	30

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet Agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Diplomski rad

Utjecaj EU fondova na konkurentnost poljoprivrede

Iva Mikić

Sažetak: U ovom radu obrađena je tema: Utjecaj EU fondova na konkurentnost poljoprivrede.

Na početku se definiraju strukturni i investicijski fondovi te njihov općeniti utjecaj i usmjerenja kako na države članice, tako i na Republiku Hrvatsku. Nadalje analizirana je situacija poljoprivrede u Osječko-baranjskoj županiji te mjere županije kojima se nastoji utjecati na konkurentnost poljoprivrede i poljoprivrednika na europskom i svjetskom tržištu. Na koncu je napravljena SWOT analiza kojom se prikazuje utjecaj eu fondova na poljoprivredu Osječko-baranjske županije, te je objašnjen Porterov model koji pokazuje konkurentnost RH na tržištu.

Rad je izrađen pri: Fakultet Agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec

Broj stranica: 49

Broj grafikona i slika: 14

Broj tablica: 5

Broj literaturnih navoda: 19

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: strukturni i investicijski fondovi, poljoprivreda, konkurentnost

Datum obrane: 19.09.2019.

Stručno povjerenstvo za obranu:

- 1. prof. dr. sc. Jadranka Deže, predsjednik**
- 2. prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, mentor**
- 3. izv. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, član**

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Sveučilištu u Osijeku, V. Preloga 1.

BASIC DOCUMENTATION CARD

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Graduate Studies, Agroecconomics**

Graduate thesis

The Impact of EU funds on competitiveness of agriculture

Iva Mikić

Summary: This paper discusses the topic The Impact of EU funds on competitiveness of agriculture. At the beginning, structural and investment funds are defined, their impact and orientation both the Member States and The Republic of Croatia. Furthermore is analysed situation of agriculture in Osječko-baranjska county and measures of county that seek to influence on competitiveness of agriculture and farmers on European and world markets.

It is eventually made the SWOT analysis by witch it is represented the impact of EU funds on agriculture of Osječko-baranjska county, and Porter's model which shows us competitiveness The Republic of Croatia on market.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: Ph.D. Professor Ljubica Ranogajec, Full Professor

Number of pages: 49

Number of figures: 14

Number of tables: 5

Number of references: 19

Original in: Croatian

Key words: structural and investment funds, agriculture, competitiveness

Thesis defended on date: 19.09.2019.

Reviewers:

1. Ph.D. Jadranka Deže, Full Professor, president
2. Ph.D. Ljubica Ranogajec, Full Professor,mentor
3. Ph.D. Associate Professor Tihana Sudarić, member

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, V. Preloga 1.